

معرفی کتاب: «استراتژی برای قرن بیست و یک»*

آینده‌نگری و پیش‌بینی تحولات هرچه دورتر، ایده‌آل تحلیلگران، طرح‌ریزان و مدیرانی است که دلمشغول یافتن راهکارها و تدوین استراتژیهای درازمدت هستند. هرچه صحنه آینده پیش‌روی آنها رقابت‌آمیزتر و بحرانی‌تر باشد، اهمیت پیش‌بینی‌ها و لزوم دقت و جامعیت آنها بیشتر می‌شود. بویژه در حوزه تحلیلها و تصمیم‌گیریهای دفاعی و امنیتی که حوزه‌ای سراسر آمیخته با رویدادهای غیرمنتظره و بحرانیهای غافلگیرکننده است، پیش‌بینی و ترسیم سناریوهای آینده نقش حیاتی در برنامه‌ریزی و کسب آمادگی برای مقابله با تهدیدات و بحرانیهای ناشی از آنها پیدا می‌کند.

کتاب استراتژی برای قرن بیست و یکم، تلاشی است که جمعی از محققین مؤسسه رند (از مراکز مهم مطالعات استراتژیک آمریکا) به منظور پیش‌بینی تحولات امنیتی جهان و ارزیابی تأثیرات آن بر منافع ملی و امنیتی آمریکا انجام داده‌اند. اعضای تیم تحقیق را صاحب‌نظران با تجربه‌ای (بعضاً با اصالت جهان سوم) تشکیل داده‌اند که هر یک، سابقه تقریباً طولانی در زمینه مطالعات استراتژیک دارند و آثار مختلفی از آنها به چاپ رسیده است: زالمی خلیلزاد، آن فلاناگان، اشلی تلیس، چونگ بیزلی، جیمز مولونون، کورتنی پورینگتون، مایکل سواين، بروس ناردولی، لوری ارغوان، و جان ون اودنارن. این کتاب به وسیله مرکز تحقیقات و بررسیهای سپاه لبنان به فارسی ترجمه و توسط نشر آمن انتشار یافته است.

کتاب حاضر از چند جنبه حائز اهمیت است: نخست آشنایی محققین، فرماندهان و علاقه‌مندان به مسایل امنیتی کشور با الگوها و مدل‌های مطالعات و پیش‌بینی استراتژیک است. محققین یاد شده، مدل مورد استفاده خود را با طرح نه مفروض کلیدی آغاز

* زالمی خلیلزاد و جان لیسر، استراتژی برای قرن بیست و یکم، ترجمه مرکز تحقیقات و بررسیهای بیروت (تهران: نشر آمن، ۱۳۷۹).

مشخصات کتاب به زبان اصلی:

- Zalmay Khalilzad & Ian Lesser, *Sources of Conflict in the 21st Century: regional futures and US Strategy* (RAND, 1989).

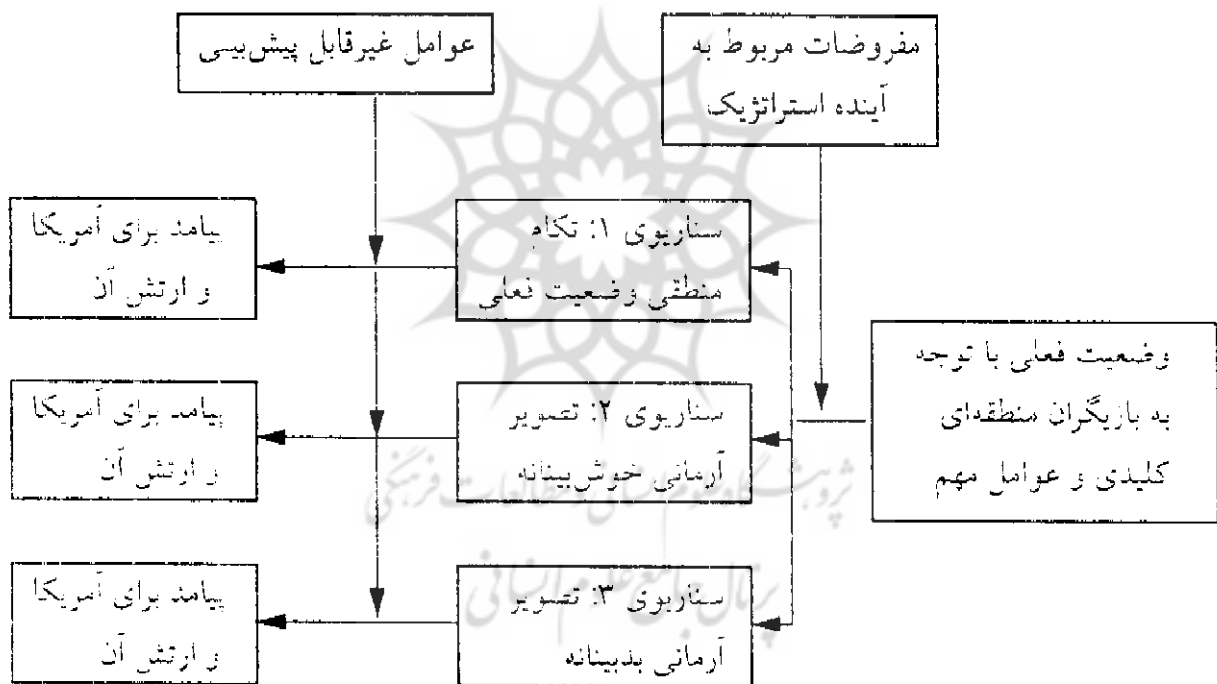
کرده‌اند، مانند اینکه آمریکا در آینده بازنگری فعال در عرصه جهان باقی خواهد ماند؛ توزیع جهانی قدرت تغییر خواهد کرد؛ روابط قدرتهای بزرگ در نوسان خواهد بود؛ تقسیمات منطقه‌ای نامشخص خواهد بود؛ سرزمین آمریکا بیشتر در معرض حمله خواهد بود؛ ظهور یک رقیب جهانی، نامشخص است و... براساس این مفروضات، سه تصویر کلی از دنیای آینده ارائه کرده‌اند. تصویر اول، صورت تکامل یافته اوضاع امروز است. در این تصویر، اروپا دچار تشتت خواهد بود؛ روسیه با کشورهای مستقل مشترک‌المنافع اتحادیه دفاعی تشکیل خواهد داد؛ تکثیر سلاحهای غیرمتعارف در حد متوسط خواهد بود؛ روابط قدرت جهانی، در حال متوسط خواهد بود؛ و آمریکا با رقیب جهانی نامشخصی روبه‌رو خواهد گردید.

تصویر یاد شده در کنار دو تصویر آلترناتیو دیگر قرار دارد، که بیش از آنکه عینی و براساس داده‌های واقعی تنظیم شده باشد، محصول سناریوسازی ذهنی هستند و بیشتر سناریویی آرمانی را تشکیل می‌دهند که صحنه‌های واقعی را می‌توان در پرتو آنها و در مقایسه سناریوهای مختلف با هم، بازشناخت. یکی از این دو تصویر، خوش‌بینانه، و دیگری بدبینانه است. در تصویر خوش‌بینانه، اروپا به فدرالیسم اروپایی دست می‌یابد؛ روسیه به قدرت پویا تبدیل می‌شود؛ خاورمیانه رونق و ثبات را تجربه می‌کند؛ چین به ایجاد فضای باز دست می‌زند؛ ژاپن شریک فعال آمریکا خواهد بود؛ کشورهای آسیایی اعضای اتحادیه آمریکایی می‌شوند؛ تکثیر سلاحهای غیرمتعارف کم خواهد بود؛ روابط قدرتی باثبات می‌شود؛ و آمریکا رقیب جهانی نخواهد داشت. در تصویر بدبینانه، اروپا دچار تجزیه می‌شود؛ روسیه عضو پیمان امنیتی اروپایی یا آسیایی می‌شود؛ خاورمیانه دچار هرج و مرج خواهد بود؛ چین دنبال سلطه طلبی خواهد بود؛ ژاپن به رقیب منطقه‌ای آمریکا تبدیل می‌شود؛ در آسیا قدرت منطقه‌ای مسلط خواهد شد؛ تکثیر سلاحهای غیرمتعارف زیاد خواهد بود؛ روابط قدرتی بی‌ثبات می‌شود؛ و آمریکا با رقیب جهانی روبه‌رو خواهد شد.

این سناریوها با یک سلسله عوامل غیرقابل پیش‌بینی تکمیل می‌شوند، که وقوع هر یک از آنها ممکن است تحولی اساسی در اهداف و منافع امنیتی آمریکا ایجاد کنند، مانند وقوع زلزله‌ای بزرگ که کالیفرنیا را ویران می‌سازد؛ وقوع انقلاب در یکی از کشورهای متحد آمریکا؛ وقوع رکود اقتصادی در آمریکا؛ احتمال برخورد شهاب‌سنگ یا سیاره‌ای کوچک با کره زمین؛ و یا انتشار گسترده ویروسی بسیار مهلک از طریق هوا که

جان میلیونها انسان را می‌گیرد. ترکیب هریک از عوامل یاد شده با فضاهاى امنیتی، صحنه‌هایی را ایجاد خواهد کرد که به نوبه خود، پیامدهای متفاوتی برای نیروهای نظامی آمریکا، مأموریت‌های احتمالی و محدودیت‌های حاکم بر اجرای آن مأموریت‌ها خواهد داشت. بر این اساس، نویسندگان پیامدهای این فضاهاى مختلف را با توجه به امکانات و برگهای برنده‌ای که آمریکاییها می‌توانند از آنها بهره بگیرند، بررسی کرده‌اند.

مدل تحلیل و پیش‌بینی استراتژیک

اهمیت دوم کتاب، از نظر آگاهی یافتن از تحولات استراتژیک آینده جهان، بویژه در مناطق مرتبط با منافع امنیتی جمهوری اسلامی ایران است. درست است که تحقیق حاضر با عنایت به منافع جهانی آمریکا نگاشته شده، اما بسیاری از واقعیت‌های مندرج در آن، صرف نظر از نگرش آمریکایی نویسندگان، قابل استفاده محققان و تصمیم‌گیرندگان دفاعی و امنیتی است. نویسندگان کشورهای مورد توجه سیاست نظامی آمریکا را در قالب سه منطقه بزرگ گرد آورده‌اند: آسیا، خاورمیانه بزرگ، اروپا و حوزه شوروی سابق. اطلاعات و آمارهایی که نویسندگان در مورد شاخصهای قدرت استراتژیک، اهداف و منافع امنیتی و تحولات بازیگران کلیدی این منطقه ارائه می‌کنند و سناریوهایی که

در مورد آینده آنها ترسیم می‌کنند، بسیار جالب توجه است. طرح اشکالاتی همچون تبدیل منطقه آسیا - اقیانوسیه به بزرگترین مرکز قدرت اقتصادی جهان، تبدیل چین به قدرت هم‌تراز آمریکا، تشکیل اتحادیه دفاعی روسیه با چین و هند، وقوع جنگ هسته‌ای بین هند و پاکستان و تبدیل منطقه آسیای جنوب شرقی به منطقه تحت تسلط چین، بخشی از پیش‌بینی‌های یاد شده است.

فایده چهارم کتاب، آگاهی یافتن از نحوه نگرش امریکاییها به ایران و تحلیل آنها از تهدیدات برخاسته از سوی این کشور است. از این دیدگاه، ایران کشوری است که ممکن است به شبه جزیره نفت خیز عربستان حمله کند؛ سیاست آن با اسلام هدایت می‌شود و این امر ممکن است الگویی برای کشورهای اسلامی دیگر باشد؛ اسلام‌گرایی ملهم از انقلاب اسلامی آن عنصر ناسیونالیسم را در کشورهای خاورمیانه بسیار کم‌رنگ کرده است؛ دستیابی احتمالی آن به موشکهای دوربرد و دارا بودن مهمات غیرمتعارف، ممکن است خاک آمریکا را تهدید کند؛ و از همه مهمتر، ممکن است با تشکیل یک بلوک اسلامی صاحب بمب هسته‌ای، جنگ سرد جدیدی را با تحقق بخشیدن به تئوری "جنگ تمدنها"ی هانتینگتون، با غرب راه بیندازد. از جمله تحلیلهای جالب توجه محققین، تنظیم سناریوهای استراتژیک خاورمیانه بر اساس چهار تئوری است: تئوری بازی بزرگ، تئوری جنگ تمدنها، تئوری بی‌نظمی و تئوری پایان تاریخ. خوانندگان محترم را برای اطلاع بیشتر به مطالعه متن کتاب از جاع می‌دهیم. امید است که انتشار این کتاب، به گسترش ادبیات استراتژیک و توسعه فرهنگ علمی در حوزه‌های تصمیم‌گیری و سیاستگذاری کشور اسلامی مان مدد رساند.

حسین حسینی

فرم اشتراک سالیانه مجله سیاست دفاعی

متقاضیان اشتراک سالانه مجله می‌توانند با توجه به شرایط ذیل فرم اشتراک را تکمیل و به نشانی مجله ارسال دارند:

- هزینه اشتراک سالیانه (۴ جلد) مجله داخل کشور ۲۴۰۰۰۰ ریال برای مؤسسات ۲۸۰۰۰۰ ریال.
- هزینه اشتراک سالیانه (۴ جلد) مجله خارج از کشور ۶۰۰۰۰۰ ریال برای مؤسسات ۸۰۰۰۰۰ ریال.
- برای نظامیان، دانشجویان و اساتید دانشگاه (داخل کشور)، در صورت ارسال فتوکپی کارت شناسایی مبلغ ۱۵۰۰۰۰ ریال.

- وجه اشتراک به شماره حساب جاری ۵۰۰۳۰/۰۳ بانک سپه تهران شعبه دانشگاه امام حسین (ع) کد ۸۴۸ واریز، و اصل فیش بانکی به همراه فرم اشتراک ارسال گردد و یا به نمابر شماره ۷۳۰۹۶۴۱ ارسال گردد.

نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۶۷۶۵-۳۴۵۹؛ یا

تهران، اتوبان سرلشکر شهید بابائی، دانشگاه امام حسین (ع) پژوهشکده علوم دفاعی.

تلفن: ۷۳۰۹۷۴۰-۱

در ضمن تعداد محدودی از مجلات سال چهارم و پنجم و ششم به صورت صحافی شده (با جلد گالینگور) موجود می‌باشد که متقاضیان می‌توانند با واریز مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال یک دوره یکساله صحافی شده را دریافت نمایند. (بهای دوره سه ساله ۹۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد) برای خارج از کشور به ازای هر دوره ۱۵۰۰۰۰ ریال اضافه می‌شود.

شماره اشتراک	
فرم درخواست اشتراک مجله سیاست دفاعی	
تاریخ	
نام خانوادگی:	نام:
مورد تقاضا:	شغل:
	نشانی کامل پستی:
امضاء	کد شهرستان
	تلفن:

تذکر: در صورت تغییر نشانی، هر چه زودتر مجله را مطلع فرمائید.

پرو، شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی